

PÄÄTÖKSET

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖS (EU) 2022/480,

annettu 10 päivänä maaliskuuta 2022,

Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käyttöä selvittävän tutkintavaliokunnan asettamisesta ja sen toimivallan, jäsenmäärän ja toimikauden keston määrittelystä

EUROOPAN PARLAMENTTI, joka

- ottaa huomioon 290 jäsenen esittämän pyynnön tutkintavaliokunnan asettamisesta tutkimaan epäilyjä unionin oikeuden rikkomisesta ja unionin oikeutta sovellettaessa tapahtuneista hallinnollisista epäkohdista Pegasus-ohjelman ja mobiililaitteisiin tietoteknisiä haavoittuvuuksia hyödyntämällä asennettujen vastaavien vakoiluohjelmien, jäljempänä 'vastaavat vakoiluohjelmat', käytön yhteydessä,
- ottaa huomioon puheenjohtajakokouksen ehdotuksen,
- ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 226 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan parlamentin tutkintaoikeuden käyttämistä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 19. huhtikuuta 1995 tehdyn Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission päätöksen 95/167/EY, Euratom, EHTY ⁽¹⁾,
- ottaa huomioon Euroopan unionin sitoutumisen Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) johdanto-osassa ja erityisesti sen 2, 6 ja 21 artiklassa esitettyihin vapauden, kansanvallan sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamisen ja oikeusvaltion arvoihin ja periaatteisiin,
- ottaa huomioon SEU 4 artiklan 2 kohdan, jossa vahvistetaan jäsenvaltioiden yksinomainen toimivalta yleisen järjestyksen ylläpitämisessä ja kansallisen turvallisuuden takaamisessa,
- ottaa huomioon SEUT 16 ja 223 artiklan,
- ottaa huomioon Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä 'perusoikeuskirja') ja erityisesti sen 7, 8, 11, 21 ja 47 artiklan, joissa tunnustetaan siinä vahvistetut erityiset oikeudet, vapaudet ja periaatteet, kuten yksityis- ja perhe-elämän kunnioittaminen, henkilötietojen suoja, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus, syrjintäkielto sekä oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen, ja joita sovelletaan täysimääräisesti jäsenvaltioihin niiden soveltaessa unionin oikeutta, sekä 52 artiklan 1 kohdan, jossa sallitaan perusoikeuksien ja -vapauksien tietyt rajoitukset,
- ottaa huomioon henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12. heinäkuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) ⁽²⁾,
- ottaa huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27. huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) ⁽³⁾,
- ottaa huomioon luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta 27. huhtikuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 ⁽⁴⁾,

⁽¹⁾ EYVL L 113, 19.5.1995, s. 1.

⁽²⁾ EYVL L 201, 31.7.2002, s. 37.

⁽³⁾ EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1.

⁽⁴⁾ EUVL L 119, 4.5.2016, s. 89.

- ottaa huomioon unionia tai sen jäsenvaltioita uhkaavien kyberhyökkäysten vastaisista rajoittavista toimenpiteistä 17. toukokuuta 2019 annetun neuvoston päätöksen (YUTP) 2019/797 ⁽⁵⁾, sellaisena kuin se on muutettuna 17. toukokuuta 2021 annetulla neuvoston päätöksellä (YUTP) 2021/796 ⁽⁶⁾,
 - ottaa huomioon kaksikäyttötuotteiden vientiä, välitystä, teknistä apua, kauttakulkua ja siirtoa koskevan unionin valvontajärjestelmän perustamisesta 20. toukokuuta 2021 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/821 ⁽⁷⁾,
 - ottaa huomioon säädöksen Euroopan parlamentin jäsenten valitsemisesta yleisillä välittömillä vaaleilla ⁽⁸⁾,
 - ottaa huomioon ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen ja erityisesti sen 8, 9, 13 ja 17 artiklan sekä yleissopimuksen lisäpöytäkirjat,
 - ottaa huomioon yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat Yhdistyneiden kansakuntien ohjaavat periaatteet ⁽⁹⁾,
 - ottaa huomioon 12. maaliskuuta 2014 antamansa päätöslauselman Yhdysvaltojen kansallisen turvallisuusviraston valvontaohjelmasta, eri jäsenvaltioiden valvontaelimistä ja niiden vaikutuksesta EU:n kansalaisten perusoikeuksiin ja transatlanttiseen yhteistyöhön oikeus- ja sisäasioissa ⁽¹⁰⁾ sekä suosituksensa tietoturvan vahvistamisesta EU:n toimielimissä, elimissä ja virastoissa,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 208 artiklan,
- A. ottaa huomioon, että viime aikoina on paljastunut, että useat maat, joiden joukossa on myös jäsenvaltioita, ovat käyttäneet Pegasus-vakoiluohjelmaa toimittajia, poliitikkoja, lainvalvontaviranomaisia, diplomaatteja, juristeja, liike-elämän toimijoita, kansalaisyhteiskunnan toimijoita ja muita toimijoita vastaan, ja toteaa, että tällaiset käytännöt ovat erittäin hälyttäviä ja näyttävät vahvistavan sen vaaran, että valvontateknologiaa käytetään väärin ihmisoikeuksien ja demokratian heikentämiseksi;
1. päättää asettaa tutkintavaliokunnan tutkimaan epäilyjä unionin oikeuden rikkomisesta ja unionin oikeutta sovellettaessa tapahtuneista hallinnollisista epäkohdista Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytön yhteydessä tämän vaikuttamatta kansallisten ja unionin tuomioistuinten toimivaltaan;
 2. päättää, että tutkintavaliokunnan tehtävänä on
 - tutkia niiden unionin oikeuden rikkomisten ja hallinnollisten epäkohtien laajuutta, joiden epäillään tapahtuneen unionin oikeutta sovellettaessa Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytön vuoksi, kerätä tietoja siitä, missä määrin jäsenvaltiot, esimerkiksi mutta eivät yksinomaan Unkari ja Puola, tai kolmannet maat käyttävät yksityisyyteen puuttuvaa valvontaa tavalla, joka loukkaa perusoikeuskirjassa vahvistettuja oikeuksia ja vapauksia, sekä arvioida, miten suuren riskin tämä aiheuttaa SEU 2 artiklassa vahvistetuille arvoille, kuten kansanvallalle, oikeusvaltiolle ja ihmisoikeuksien kunnioittamiselle;
 - tehtäviensä suorittamiseksi kerätä ja analysoida tietoja seuraavien seikkojen varmistamiseksi:
 - Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käyttö ja toiminta sekä niiden väitetty kielteinen vaikutus perusoikeuskirjan mukaisiin perusoikeuksiin tapauksissa, joissa jäsenvaltiot ovat soveltaneet unionin oikeutta;
 - nykyinen oikeudellinen kehys, jossa jäsenvaltiot ovat hankkineet Pegasus-ohjelman ja vastaavia vakoiluohjelmia ja käyttäneet niitä;
 - se, ovatko jäsenvaltioiden viranomaiset käyttäneet Pegasus-ohjelmaa ja vastaavia vakoiluohjelmia poliittisiin, taloudellisiin tai muihin perusteettomiin tarkoituksiin vakoillakseen toimittajia, poliitikkoja, lainvalvontaviranomaisia, diplomaatteja, juristeja, liike-elämän toimijoita, kansalaisyhteiskunnan toimijoita tai muita toimijoita unionin oikeuden ja SEU 2 artiklassa vahvistettujen arvojen tai perusoikeuskirjassa vahvistettujen oikeuksien vastaisesti;

⁽⁵⁾ EUVL L 129 I, 17.5.2019, s. 13.

⁽⁶⁾ EUVL L 174 I, 18.5.2021, s. 1.

⁽⁷⁾ EUVL L 206, 11.6.2021, s. 1.

⁽⁸⁾ EYVL L 278, 8.10.1976, s. 5.

⁽⁹⁾ https://www.ohchr.org/Documents/Publications/GuidingPrinciplesBusinessHR_EN.pdf

⁽¹⁰⁾ EUVL C 378, 9.11.2017, s. 104.

- se, vaikuttiko Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien unionin oikeuden vastainen käyttö haitallisesti jäsenvaltioiden demokraattisiin prosesseihin paikallisen, kansallisen ja unionin tason vaalien yhteydessä;
- epäilyt Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytöstä johtuvasta direktiivin 2002/58/EY rikkomisesta tai hallinnollisesta epäkohdasta, erityisesti viestinnän luottamuksellisuuden periaatteen sekä viestinnän ja siihen liittyvien henkilöiden liikennetietojen kuuntelun, salakuuntelun, tallentamisen tai muulla tavalla sieppaamisen tai valvonnan kiellon osalta;
- se, onko jäsenvaltio Pegasus-ohjelmaa ja vastaavia vakoiluohjelmia käyttäessään rikkonut direktiiviä (EU) 2016/680 ja asetusta (EU) 2016/679 tai onko käyttö johtanut rikkomiseen tai paljastanut rikkomisen;
- se, oliko komissiolla näyttöä Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien käytöstä henkilöitä vastaan;
- se, ovatko jäsenvaltiot varmistaneet riittävät institutionaaliset ja oikeudelliset takeet vakoiluohjelmien laittoman käytön estämiseksi ja onko henkilöillä, jotka epäilevät, että heidän oikeuksiaan on loukattu vakoiluohjelmien käytön avulla, käytettävissään tehokkaita oikeussuojakeinoja;
- se, että jäsenvaltiot eivät väitetysti ole puuttuneet siihen, että EU:n yhteisöt ovat osallistuneet Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien kehittämiseen, levittämiseen tai rahoitukseen, mukaan lukien teknologian ja sen hyödyntämisen toimitusketju, siltä osin kuin se on vastoin unionin oikeutta, mukaan lukien asetus (EU) 2021/821, ja myös silloin, kun tiettyyn tarkoitukseen (esimerkiksi terrorismin torjuntaan) markkinoitavia valvontaohjelmistojäsen valvontajärjestelmien käyttöä toisessa yhteydessä;
- Israelin hallituksen ja muiden kolmansien maiden hallitusten rooli Pegasus-ohjelman ja vastaavien vakoiluohjelmien toimittamisessa jäsenvaltioille;
- se, onko Pegasus-ohjelman tai vastaavien vakoiluohjelmien käyttö jäsenvaltioiden viranomaisten toimesta johtanut henkilötietojen siirtämiseen kolmansiin maihin, erityisesti mutta ei yksinomaan NSO Groupille, sekä kolmansien maiden hallituksille;
- se, edistykö Pegasus-ohjelman tai vastaavien vakoiluohjelmien käyttö, jossa on suoraan tai välillisesti mukana EU:hun yhteydessä olevia yhteisöjä, laitonta vakoilua toimittajia, poliitikkoja, lainvalvontaviranomaisia, diplomaatteja, juristeja, liike-elämän toimijoita, kansalaisyhteiskunnan toimijoita tai muita toimijoita vastaan kolmansissa maissa ja johtiko se ihmisoikeusloukkauksiin tai -rikkomuksiin, jotka aiheuttavat vakavaa huolta EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden kannalta, ja oliko tällainen käyttö SEU 21 artiklassa ja perusoikeuskirjassa vahvistettujen arvojen vastaista, myös ottaen asianmukaisesti huomioon YK:n yritystoimintaa ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet ja muut ihmisoikeuksia koskevassa kansainvälisessä oikeudessa vahvistetut oikeudet;
- se, oliko neuvostolla riittävät perusteet hyväksyä rajoittavia toimenpiteitä tai pakotteita EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan puitteissa yhtä tai useampaa kolmatta maata vastaan, jos SEU V osaston 2 luvun mukaisesti tehdyssä päätöksessä on päätetty keskeyttää talous- tai rahoitussuhteet taikka vähentää niitä SEUT 215 artiklan 1 kohdan mukaisesti;
- se, vaikuttiko Pegasus-ohjelman tai vastaavien vakoiluohjelmien käyttö kolmansissa maissa unionin oikeudessa taattuihin perusoikeuksiin ja oliko neuvostolla riittävät perusteet arvioida uudelleen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alaa koskevia kansainvälisiä yhteistyösopimuksia, jotka on tehty kolmansien maiden kanssa SEUT 218 artiklan mukaisesti;
- esittää asiaan liittyviä tarpeelliseksi katsomiaan suosituksia;
- antaa suosituksia EU:n toimielinten ja parlamentin jäsenten ja henkilöstön suojelemiseksi tällaisilta vakoiluohjelmilta;

3. päättää, että tutkintavaliokunta antaa lopullisen kertomuksensa 12 kuukauden kuluessa tämän päätöksen hyväksymisestä;
 4. päättää, että tutkintavaliokunnan olisi otettava työssään huomioon kaikki valiokunnan toimialaan kuuluva ja sen toimikaudella tapahtuva asiaan liittyvä kehitys;
 5. korostaa, että tutkintavaliokunnan ja asiaankuuluvien pysyvien valiokuntien ja alivaliokuntien välisen hyvän yhteistyön ja tiedonkulun varmistamiseksi tutkintavaliokunnan puheenjohtaja ja esittelijä voitaisiin ottaa mukaan pysyvien valiokuntien ja alivaliokuntien asiaa koskeviin keskusteluihin ja päinvastoin, erityisesti tutkintavaliokunnan kuulemisiin;
 6. päättää, että tutkintavaliokunnan mahdollisesti laatimat suositukset olisi toimitettava asianomaisille pysyville valiokunnille ja alivaliokunnille työjärjestyksen liitteessä VI määritellyillä niiden toimivaltaan kuuluvilla aloilla;
 7. päättää, että tutkintavaliokuntaan kuuluu 38 jäsentä;
 8. kehottaa puhemiestä huolehtimaan tämän päätöksen julkaisemisesta *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.
-